

Luotu tekoälyn avulla
30.3.2024

Kulutustottumukset

Pikamuoti ja sen haasteet

TAVOITTEET

Tavoitteena on herätellä ajatuksia omista kulutustottumuksista sekä tutustua pikamuotiin ja tekstiilituotannon nykytilan negatiivisiin vaikutuksiin yksilölle, yhteiskunnalle ja ympäristölle.

TEHTÄVÄT

- ❑ Johdanto-osiossa on pohdintatehtäviä
  - ❑ kirjaa lyhyesti ylös ajatuksia jokaisesta tehtävästä erilliselle paperille tai vihkoon

Kulutustottumukset

OMAT PUKEUTUMIS- JA KULUTUSTOTTUMUKSET

Täytä erillisenä tiedostona oleva

Omat pukeutumis- ja kulutustottumukset –
kyselylomake.

POHDI NIITÄ.

SHEIN JA TEMU - TOTTA VAI TARUA?

Katso Saturday Night Liven tuottama [Fast Fashion](https://youtu.be/MKTN2Oir2R8) –video 1:47. Paina Ctrl ja klikkaa linkkiä.

Näin saat suomenkielisen tekstityksen: valitse asetukset (ratas symboli) -> Subtitles -> Auto-translate -> Finnish

Pohdinta. Ovatko seuraavat asiat totta vai tarua Sheinistä tai TeMusta?

- halpaa
- ei pakkotyövoimaa
- suunnittelukopioita, ei vankeja
- normaali viikkotyöaika
- maksetaan palkkaa myös väärin uskontojen henkilöille
- parhaat tehdasolosuhteet ja tyytyväisimmät työntekijät
- parhaat materiaalit ja laadukas työ
- ei lyijyä
- bensan hajua

VAATEKAAPIN KOKO JA VAATTEIDEN HANKINTAPAIKAT

Kuvio. Vaatekaapin markkinarakenne. Lähde Timo Huhtamäki 2024 Strapetsi-seminaari 2024. Mukailut Minna Parkko.

Vaatekaapin koon muutos ja vaatteiden hankintapaikkojen muutos on tapahtumassa.

Kuvio kuvaa vaatekaapin sisältöä vuonna 2023 ja 2030:

- käyttämättömiä vaatteita (nukkuva vaatevarasto) ja sitä,
- mistä käytössä olevia vaatteita hankitaan,
  - uusien vaatteiden vai
  - käytettyjen vaatteiden kaupoista.

Kuvion suuruus on verrannollinen vaatteiden määrään.

Pohdinta.

- Paljonko on sinun nukkuva vaatevarastosi?
- Paljonko ostat vaatteita uusien vaatteiden kaupasta?
- Paljonko ostat käytettyjen vaatteiden kaupasta?
- Millä muulla tavoin hankit vaatteita?

TEKSTIILIEN KULUTTAMINEN (KG) VUODESSA/ HENKILO

Viereinen kuvio kuvaa sitä, kuinka monta kiloa jokainen henkilö keskimäärin on kuluttanut vaatteita, jalkineita ja kodintekstiilejä vuosina 2019 ja 2020. Kirjoita määrät muistiin viivoille.

	Vuonna 2019	Vuonna 2020
vaatteita kulutettiin	_____kg henkeä kohti	_____kg
kodintekstiilejä kulutettiin	_____kg henkeä kohti	_____kg
jalkineita kulutettiin	_____kg henkeä kohti	_____kg

Pohdinta. Miten vaatteiden, jalkineiden ja kodintekstiilien kulutus on muuttunut vuodesta 2019 vuoteen 2020 verrattuna?

Oletko huomannut omassa kulutuskäyttäytymisessäsi vastaavia muutoksia? Mistä arvelet sen johtuvan?

Lähde:

Euroopan komissio 2022. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia. [resource.html \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fin/TXT/?uri=CELEX%3A52022R0001)
Suomen Tekstiili ja Muoti 2022. Vaatteiden ja kodintekstiilien kuluttajamarkkina Suomessa ja Euroopassa. [Vaatteiden ja kodintekstiilien kuluttajamarkkina Suomessa ja Euroopassa - Suomen Tekstiili & Muoti \(stjm.fi\)](https://www.stjm.fi/)

Pikamuoti ja sen haasteet

MITÄ ON YLIKULUTUS?

Kuva luotu tekoälyn avulla 19.8.2024.

Ylikulutus tarkoittaa sitä, että ihmiskunta kuluttaa luonnonvaroja enemmän kuin maapallon rajoissa on kestävää. Kulutamme luontoa nopeammin kuin se kykenee uusiutumaan. Ylikulutus aiheuttaa luontokatoa ja ilmastonmuutosta.

Ihmiskunta kulutti seitsemässä kuukaudessa kaikki luonnonvarat, joiden kuului riittää koko vuodelle. Tänä vuonna maailman ylikulutuspäivä oli 1.8.2024.

Tällä hetkellä tekstiiliala ei ole maailmanlaajuisesti kestävää, koska alalla kulutetaan valtavasti luonnonvaroja:

- tuhlataan vettä ja maankäyttöä sekä aiheutetaan kasvihuonepäästöjä
- pikamuodin seurauksena syntyy liikaa jätettä, josta suurta osaa ei voida kierrättää

Ylikulutus on seurausta kulutuskeskeisestä elämäntavasta ja talouskasvun tavoittelusta. Tekstiilejä ostetaan liikaa ja tuotetaan liikaa. Tekstiilien tuotanto on kaksinkertaistunut vuosien 2000–2015 ja kulutuksenkin odotetaan vielä kaksinkertaistuvan vuoteen 2030 mennessä.

Lähde:

Kouvola Sanomat 2.8.2024.

Maailman luonnon säätiö – World Wide Fund For nature, Suomen rahasto sr. 2024. Ylikulutus. [Ylikulutus – WWF Suomi](#)

PIKAMUOTI TUOTETAAN LINEAARISELLA TUOTANTOMALLILLA – TUOTETAAN AINA UUTTA JA LIIKAA

Kuvio. Lineaarinen malli (Guldmann 2016) (kääntänyt Heidi Mattila ja Minna Parkko)

Lähteet: Euroopan parlamentti 2023. Mitä kiertotalous on ja miksi sillä on merkitystä? Artikkel. [Mitä kiertotalous on ja miksi sillä on merkitystä? | Ajankohtaista | Euroopan parlamentti \(europa.eu\)](#)
Euroopan komissio 2022. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia. [resource.html \(europa.eu\)](#)
Guldmann, E. 2016. Best Practice Examples of Circular Business Models. (1 ed.) Danish Environmental Protection Agency/ Miljøstyrelsen. <http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2016/06/978-87-93435-86-5.pdf>

Lineaarinen tekstiilien tuotantomalli (Guldmann 2016) kääntänyt ja mukailut Minna Parkko 2024

Linearisessa tuotantomallissa tuotteet valmistetaan, kulutetaan ja heitetään pois. Siinä tuotteen käyttöikä on tarkoituksella rajallinen, jotta kuluttajat joutuisivat ostamaan sen tilalle uuden tuotteen. Tuotteen laatu, kestävyys ja kierrätettävyys eivät ole suunnittelun ja valmistuksen ensisijaisena tavoitteena.

Lineaarinen malli edellyttää suuria määriä helposti saatavilla olevia luonnonvaroja, energiaa ja edullista työvoimaa. Tuotannon tulee olla mahdollisimman edullista, jotta tuotteiden hinnat ovat edullisia.

Tuotantokustannusten minimoinnin aiheuttamia sosiaalisia haasteita ovat lapsityövoiman käyttö ja sukupuolten epätasa-arvoinen kohtelu, kuten esimerkiksi naisilla alhaisemmat asemat, pienemmät etenemismahdollisuudet, pienemmät palkat ja lyhyemmät sopimukset.

Pohdinta. Millaisia haasteita lineaarisessa vaatteiden tuotantomallissa on? Mitä hyötyä olisi lineaarisesta mallista luopumisesta?

MADE IN BANGLADESH – TARINA LAPSITYÖLÄISISTÄ PIKAMUODISSA

Etsi vastauksia seuraaviin pohdintakysymyksiin.

- Millaista työnteko on?
- Miten ja milloin pikamuoti syntyi?
- Mitä on tapahtunut Rana Plazassa?
- Paljonko on tehdastyössä tuntipalkka?
- Millainen on Juin tarina?

Katso Project Happinessin tuottama [MADE IN BANGLADESH - Inside the fast fashion factories where children work](#) –video 22:49. Paina Ctrl ja klikkaa linkkiä.

Näin saat suomenkielisen tekstityksen: valitse asetukset (ratas symboli) -> Subtitles -> Auto-translate -> Finnish.

PIKAMUODISTA TULEE RUNSAASTI TEKSTIILIJÄTETTÄ

Luotu tekoälyn avulla 20.3.2024

Pikamuoti on ollut keskeinen tekijä kulutuksen ja tekstiilijätteen lisääntymisessä. **Joka sekunti** jossain päin maailmaa rekkakuormallinen tekstiilejä viedään kaatopaikalle tai poltetaan.

Eurooppalaiset kuluttavat keskimäärin lähes 26 kiloa ja heittävät pois noin 11 kiloa tekstiilejä joka vuosi.

Pohdinta. Mistä syntyy 11 kg käytöstä poistettua tekstiiliä?

Arvioi, kuinka paljon sinä poistat käytöstä vaatteita ja tekstiilejä vuosittain.

Lähde:

Euroopan komissio 2022. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia. [resource.html \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022R10001)

YLIJÄÄMÄVAATTEIDEN KOHTALO - ATACAMA DESERT, CHILE

Pohdinta. Miten ja miksi juuri sinun ylijäämävaatteitasi voi joutua Chileen?

Katso BBC Newsin tuottama [The fast fashion graveyard in Chile's Atacama Desert](https://youtu.be/uyHgY2O__fY) –video 3:23. Paina Ctrl ja klikkaa linkkiä.

Näin saat suomenkielisen tekstityksen: valitse asetukset (ratas symboli) -> Subtitles -> Auto-translate -> Finnish.

ERÄS YLIJÄÄMÄVAATTEIDEN KOHTALO - KANTAMANTO

Selvitä mikä on Kantamanto ja miten se liittyy tekstiilikiertoon.
Lue alla oleva käännös englannin kielisestä [Business Insider](#) tuottamasta artikkelista.
Etsi halutessasi internetistä lisätietoa.
Pohdinta. Mikä oli sinulle uutta? Yllättikö jokin seikka?

Ghanan Kantamanto Market on yksi maailman suurimmista käytettyjen vaatteiden keskuksista. Yli 30 000 myyjää, kauppiasta ja jälleenmyyjää työskentelee saadakseen voittoa satamiinsa saapuvista vaatteista.

Markkinat ovat päätepiste suurelle osalle maailman käytetyistä vaatteista. Mutta ylivoimaisen tarjonnan vuoksi yli kolmannes vaatteista jää jätteeksi, kasaantuu kaatopaikoille, tukkii vesistöt ja saastuttaa valtameren.

Monet lahjoituskeskukset työllistävät välittäjiä/tukkumyyjiä viemään vaatteita lajittelulaitoksiin ympäri maailmaa, koska kaikkia ei myydä kierrätysmyymälöissä.

Tiiviisti pakattujen, 125-200 kilon paalien merikontit saapuvat Accran satamiin jakelua varten. Jälleenmyyjät ostavat paalit tietämättä sen sisältöä.

Vähittäiskauppiaiden voitot riippuvat täysin paalien laadusta - hyvät vaatteet voivat maksaa 10 cediä (1,60 dollaria), kun taas halvempia tai repeytyneitä tuotteita voi ostaa yhdellä cedillä (0,16 dollaria).

Tämä oli aikoinaan kestävää liiketoimintaa joillekin myyjille, mutta kun paalien hinnat nousevat, ja vaatteiden laatu on heikentynyt, monet myyjät velkaantuvat.

Tuotteiden laadun parantamiseksi Kantamanton työntekijät värjäävät farkkuja, jotta ne näyttävät uusilta, kiillottavat kenkiä parantaakseen niiden väriä ja palkkaavat paikan päällä olevia räätäleitä ompelemaan vaurioituneita vaatteita.

Monet halvoista vaatteista ovat yrityksiltä, joiden tuotanto on "pikamuotia" tai massamarkkinoituja vaatteita, joissa käytetään edullista materiaalia ja työvoimaa. Se, mikä ei myy Kantamanton markkinoilla, siirretään jättimäisille kaatopaikoille esimerkiksi vuorille.

Nämä kaatopaikat tulvivat kaupunkien avoimeen viemärijärjestelmään, mikä voi edistää tulvia ja aiheuttaa kansanterveyskriisin. Kaatopaikoista tulee kasvualusta malariaa levittäville hyttysille. Vaatepinoihin liotettu sadevesi voi myös levittää koleraa.

Vaatteet ovat päätyneet myös kaupungin rannoille kasaantumalla rantaviivaan, ja lopulta aallot huuhtovat ne pois saastuttaen valtameren.

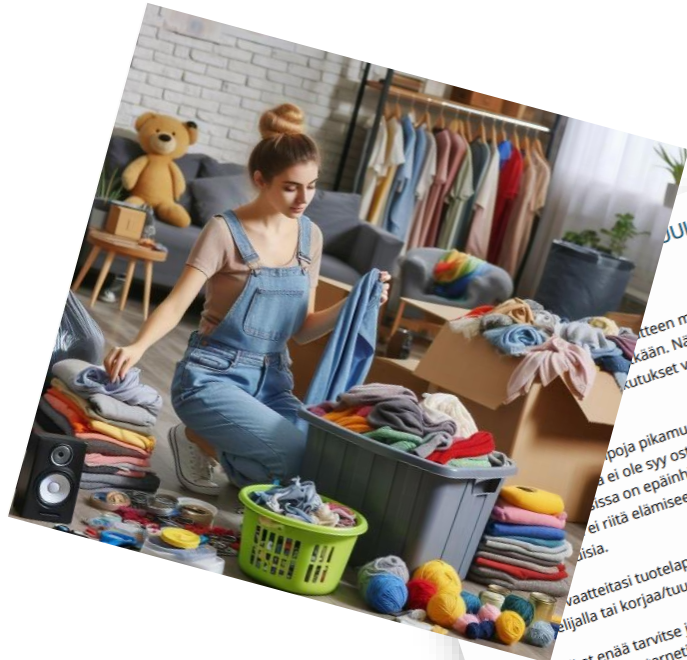
Työpajojen ja säätiöiden tuen avulla Kantamanton jälleenmyyjät oppivat ompelemaan ja tekemään voittoa korjatuista vaatteista.

Toiset voivat oppia silppuamaan myymättömät vaatteet esimerkiksi patjoihin. Vaikka ei aina saada suurta voittoa, pystytään vähentämään jätteiden määrää.

Maailmanlaajuisesti päätöksentekijät ovat ryhtyneet oikeustoimiin. Ranska ja Ruotsi ovat jo hyväksyneet "laajennetun tuottajavastuun" lainsäädännön, joka vaatii tekstiilivalmistajia rahoittamaan vaatteiden kierrätystä ympäri maailmaa.

Nykyisellään kierrätys- ja jätehuoltotaakka lankeaa Ghanan paikallisille asukkaille – laajennettu tuottajavastuun rahoitus voi muuttaa Kantamanto Marketin tulevaisuuden ja tarjota mallin vihreän jätehuollon tulevaisuudelle.

MITEN SINÄ VOIT KULUTTA VASTUULLISESTI VAATTEITA JA TEKSTIILEJÄ?

VASTUULLISESTI VAATTEITA JA TEKSTIILEJÄ?

- ...teen määrää on vaatia ja ostaa vain hyvälaatuisia...
...kään. Näin toimimalla vaatteiden tuotantovolyymi laskee ja...
...kulutukset vähenevät.
- ...poja pikamuotivaatteita mielivaltaisesti ja turhaan - alennusmyynti...
...ei ole syy ostaa pikamuotia. Tiedätkö, miksi tuotteet alhaista...
...issa on epäinhimillisiä työoloja ja työntekijät ovat saaneet alhaista...
...ei riitä elämiseen, ja tuotteisiin käytetyt materiaalit ja työtavat ovat...
...isia.
- ...vaatteitasi tuotelapun ohjeen mukaan. Jos vaatteesi rikkoutuvat, korjauta ne...
...selijalla tai korjaa/tuunaa itse esim. internetistä saatavilla ohjeilla.
4. Mikäli et enää tarvitse jotain vaatetta, voit myydä sen Second hand -palveluissa...
...kaupoissa tai internetissä.
5. Voit lahjoittaa uudelleenkäytettäviä tekstiilejä hyväntekeväisyyteen. Koska Suomessa ei...
...ole käytetyn vaateen ostajia riittävästi, suuri osa lahjoituksista myydään edelleen...
...ulkomaisille tukkuasiakkaille, joiden lajittelukeskuksista tekstiilit päätyvät sekä...
...Eurooppaan että Euroopan ulkopuolelle. Tästä seuraa maailmanlaajuisia...
...ympäristöongelmia niille maille, joissa ei ole jätehuoltoa. Tästä seuraa myös vaateen...
...valmistuksen ammattitaidon ja elinkeinon katoaminen näissä maissa, kun käytetään...
...vain käytettyjä vaatteita.
6. Voit luovuttaa vaatteita ja kodintekstiilejä (poisto)tekstiilikeraukseen. Suomessa...
...poistotekstiili lajitellaan joko uudelleenkäyttöön, hyödynnetään lisäarvikkeena tai...
...kierrätyskuituna, tai jäljelle jäänyt tekstiilijäte poltetaan ja hyödynnetään energiana.
...Poistotekstiilikerauksen tekstiilejä ei tukkumyydä muihin maihin.
- Tiesitkö, että vaatteiden tuotannon ja kulutuksen suurimmat ongelmat ovat, että
- niitä tuotetaan liikaa ja
  - niitä käytetään liian vähän.

Lue oheinen Minna Parkon artikkeli. [Miten sinä voit kuluttaa vastuullisesti vaatteita ja tekstiilejä?](#) Paina Ctrl ja klikkaa linkkiä.

Osaamisen saavuttaminen

Tavoitteena on herätellä ajatuksia omista kulutustottumuksista sekä tutustua pikamuotiin ja tekstiilituotannon nykytilan negatiivisiin vaikutuksiin yksilölle, yhteiskunnalle ja ympäristölle.

Pohdi:

- 1. Ovatko sinun kulutustapasi vastuullisia?**
- 2. Miten sinä voisit kuluttaa vastuullisemmin vaatteita ja tekstiilejä?**

LISÄMATERIAALI - VAATEVALLANKUMOUS – FASHION REVOLUTION

Kuitukiertäminen

FASHION REVOLUTION FINLAND

Tule tekemään kanssamme Vaatevallankumousta!

[Finland : Fashion Revolution](#)

Pohdinta.

Mitä tarkoittaa Fashion Revolution Week? Mitä on Fashion Revolution Finland - vaatevallankumous? Miten siihen voi osallistua?

[Opettajan-materiaali-2019.pdf \(fashionrevolution.org\)](#)

Täältä löytyy paljon tehtäviä 😊

Lähde:

My Green Closet 2018. [How Old Clothes Can Become New Clothes | Textile Recycling](#) [\(youtube.com\)](#)

Fashion Revolution. 2024. [What Fuels Fashion? : Fashion Revolution](#)

Tämän oppimateriaalin laadinnassa oli mukana Minna Parkon ja Heidi Mattilan lisäksi Merja Partanen.